

**You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Langus Johann

Author: Dariusz Rott

Citation style: Rott Dariusz. (2010). Langus Johann. W: J. Lyszczyzna, D. Rott (red.), "Słownik pisarzy śląskich. T. 3" (S. [57]-59). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

L

LANGUS JOHANN, Ioannes Langus Silesius, Jan Lang (1503—1567), humanista, poeta, grecysta, dyplomata.

Urodził się 16 kwietnia w Koźuchowie (Freistadt) jako syn Jana, sukiennika z Koźuchowa. Początkowe nauki (przed 1514 r.) pobierał w Nysie w szkole przy kościele św. Jakuba. Tutaj rozpoczęła się jego fascynacja językiem greckim, którego lekcje pobierał u rektora nyskiego i erazmianisty Walentego Krautwalda. Za jego namową w półroczu zimowym 1520—1521 podjął studia w Akademii Krakowskiej. Wśród jego krakowskich mistrzów znaleźli się m.in. Paweł z Krosna, Rudolf Agricola młodszy, Leonard Coxe i Jerzy Liban z Legnicy. W Krakowie nawiązał liczne przyjaźnie z najwybitniejszymi ówczesnymi humanistami (Andrzejem Fryczem Modrzewskim, Stanisławem Orzechowskim, Stanisławem Hozjuszem i Piotrem Roizjuszem). Poprzedził wierszem okolicznościowym czwartą mowę o karze za mężobójstwo (1546) swego przyjaciela Modrzewskiego. W gronie jego przyjaciół znaleźli się również humaniści śląscy: Anzelm Ephorin (lekarz, erazmianista i bibliofil), Jerzy Logus (poeta i erazmianista), Ambroży Moiban (późniejszy rektor szkoły Marii Magdaleny we Wrocławiu), Andrzej Winkler (grecysta, rektor gimnazjum św. Elżbiety we Wrocławiu), Wolfgang Droschius z Jeleniej Góry (poeta, katolicki proboszcz w Świdnicy).

Najbliższe lata przyniosły liczne podróże. W 1522 r. kontynuował rozpoczęte w Krakowie studia w Wiedniu. W 1523 został magistrem sztuk wyzwolonych. Z Wiednia udał się na Węgry, do Budy, gdzie do 1525 r. był nauczycielem szkoły przy kaplicy królewskiej. Miasto opuścił po klęsce Węgrów w bitwie pod Mohaczem. W latach 1526—1527 ponownie przebywał w Krakowie, gdzie nawiązał kontakty z Hieronimem i Janem Łaskimi, a dzięki ich pośrednictwu — z Erazmem z Rotterdamu. Sympatie węgierskie zbliżyły go również do Jana Antonina z Koszyc, era-

zmianisty i nadwornego lekarza Zygmunta Starego. Antoninowi dedykował niezachowaną do dzisiaj elegię autobiograficzną *De se ipso* oraz wydany w 1567 r. w drukarni Oporyna w Bazylei utwór *Ioannes Baptista decollatus*. W 1527 r. wrócił na Śląsk, początkowo do Złotoryi, gdzie został prorektorem znanej szkoły humanistycznej, następnie rektorem szkoły w Nysie. W latach 1532–1534 był syndykiem miejskim w Świdnicy. Następnie poszedł na służbę do biskupów wrocławskich. Został sekretarzem biskupa Jakuba z Saltzy w Nysie, a w 1539 — kanclerzem Baltazara z Promnicy we Wrocławiu. Lang wspierał również założoną przez Andrzeja Winklera drukarnię przy gimnazjum św. Elżbiety we Wrocławiu. Od 1539 r. rozpoczął karierę dyplomatyczną. W latach 1539–1543 był posłem do cesarza Ferdynanda I w Wiedniu. Za zasługi dyplomatyczne otrzymał od cesarza godność doktora praw, a w 1543 powierzono mu stanowisko konsyliarza nadwornego w Wiedniu. Od grudnia 1543 do 1544 r. był rezydentem na dworze Elżbiety, córki Ferdynanda, pierwszej żony Zygmunta Augusta. Był także radcą cesarza Ferdynanda I. Podczas swojej służby dyplomatycznej odbył wiele misji do Polski. Celem jego działań dyplomatycznych było zwłaszcza zwalczanie niebezpieczeństwa tureckiego oraz dążenie do zjednoczenia Węgier i innych krajów środkowoeuropejskich pod berłem Habsburgów. W swych misjach dyplomatycznych towarzyszył m.in. w podróży do Krakowa Katarzynie Habsburżance, trzeciej żonie Zygmunta Augusta. Około 1556 r. porzucił dyplomację i służbę dworską i osiadł na stałe na Śląsku — początkowo w Nysie, a później w Świdnicy.

Jego twórczość literacka obejmowała utwory religijne, okolicznościowe, panegiryczne i polityczne (zwłaszcza o wydźwięku antytureckim), prace translatorskie oraz edytorskie.

Zmarł 25 sierpnia 1567 r. w Świdnicy.

Bibliografia

R. Gansiniec: *Wkład czołowych przedstawicieli ziemi śląskiej w kształtowanie się myśli poznawczej i literatury polskiego odrodzenia*. W: *Odrodzenie w Polsce*. T. 2: *Historia nauki*. Cz. 1. Red. B. Suchodolski. Warszawa 1956; H. Barycz: *Z dziejów polskich wędrówek za granicę*. Wrocław 1969; H. Barycz: *Jan Lang*. W: *Polski słownik biograficzny*. T. 16. Red. E. Rostworowski. Wrocław 1971; J. Malicki: *Laury, togi i pastorały. Szkice o kulturze literackiej renesansowego Śląska*. Katowice 1983; D. Rott: *Wstęp*. W: *Ioannes Langus Silesius, Ioannes Baptista decollatus*. Red. i oprac. Z. Ka-

dłubek, D. Rott. Katowice—Pszczyna 1997; D. Rott: *Johann Lang — poeta, grecysta, dyplomata. Szkic biograficzny*. W: „Śląskie Miscellanea”. T. 11. Red. J. Malicki, K. Heska-Kwaśniewicz. Katowice 1998, s. 9—20.

Dariusz Rott

LEHMANN JOHANN, Lehman Jan (ok. 1610—1666), luterański kaznodzieja, autor polskich i niemieckich mów oraz wierszy okolicznościowych.

Urodził się w Ziębicach (niem. Münsterberg) na Dolnym Śląsku jako syn Johanna Lehmana, rektora tamtejszej szkoły i luterańskiego diakona, a następnie rektora szkoły w Chróście, oraz Anny z domu Schüller, córki rektora szkoły w Namysłowie. Prawdopodobnie rodzina ta w następnych latach przeniosła się do Namysłowa. Johann Lehmann ukończył studia akademickie jako magister teologii i w 1637 r. ordynowany został przez ewangelicki konsystorz w Oleśnicy na diakona w Namysłowie. Funkcję tę pełnił do 1640 r., kiedy został archidiakonem i polskim pastorem w tymże mieście. Swe funkcje kaznodziejskie sprawował w dawnym kościele pofranciszkańskim, zwanym również „polskim”.

Z jego dorobku literackiego zachowały się jedynie fragmenty. Był autorem okolicznościowego wiersza weselnego w języku polskim, ułożonego na zaślubiny wrocławianina Martina Amberlego von Neuweselli oraz Anny z domu Buschky, wdowy po burmistrzu Oławy Matthaesie Seidelu. Został on zamieszczony w druku *Ad dominum sponsum: Hochzeit Gedichte dem Edlem...* (Wrocław 1641). Znane jest również inne, także napisane po polsku, epitalamium Lehmana pt. *Eulogemata, auspicatissimis nuptiss...* (Oleśnica 1653), dedykowane nowożeńcom: Joannesowi Acoluthowi oraz Justinie, córce pastora namysłowskiego Andreasa Eccarda (Eckhardt). Podobnie jak w pierwszym (rodzina Buschkych pochodziła z Namysłowa), tak i w drugim wypadku można mówić o związkach towarzyskich łączących autora z wymienionymi postaciami. Rodziny Lehmannów i Acoluthów były zresztą ze sobą także spowinowaczone. W 1682 r. J. Acoluth po śmierci pierwszej żony poślubił Jadwigę, wdowę po Samuelu Lehmannie. Był też J. Lehmann autorem drukowanego kazania pogrzebowego poświęconego pamięci pastora A. Eccarda *Αμπανια Paulini cordis...* (Oleśnica 1652).